

พฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน
กับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
PEOPLE'S BEHAVIOR IN APPLICATION OF GHĀRAVĀSADHAMMA
FOR LIVING WITH FOREST OF COMMUNITY BANSANDONHOM,
BANPUNG SUB-DISTRICT, THUNGHUACHANG DISTRICT,
LAMPHUN PROVINCE

นายวิรัช เอื้องใจ^{*}
ดร.เสนห์ ใจสิทธิ์^{**}
ดร.ไพเราะ สุภาพ^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ๒) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน และ ๔) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านสันดอนหอม บ้านดอนมูล บ้านหนองบัว และบ้านปวง ตำบลบ้านปวง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีโควตา (Quota) โดยเปรียบเทียบจำนวนประชากรกับตารางมาตรฐานว่าด้วยขนาดประชากรและขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน ๓๑๓ ตัวอย่าง

^{*}นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

^{**}อาจารย์ที่ปรึกษา.

ผลการวิจัย พบว่า

๑. ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัจจะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านจาคะ ด้านทมะ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านขันติ พบว่า ท่านไม่ห่วงไหวต่อคำติฉินนินทาในการบริหารจัดการป่าชุมชนอยู่ในระดับที่ต่ำ ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมด้านการศึกษาธรรมะเพราะจะทำให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกและเกรงกลัวบาปด้านการใช้วาจา

๒. ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน โดยภาพรวมจำแนกตาม เพศ และสถานภาพ ไม่มีความแตกต่างกัน แต่อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า ในด้านสัจจะ ประชาชนมีการลукล่าป่าด้วยความไม่รู้แนวเขตที่ชัดเจน ด้านทมะ ประชาชนไม่ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการที่เข้ามารับหน้าที่ดูแลป่าชุมชน ด้านขันติ ขาดระบบการบริหารจัดการสร้างความเข้าใจและวิเคราะห์ปัญหาระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และด้านจาคะ ประชาชนขยายที่ทำกินเข้าไปในเขตป่าเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๔. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า ประชาชนควรแสดงออกถึงความสามัคคี มีสัจจะในการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน ใช้ปัญญาในการแก้ไข ปัญหา มีความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบากในการรักษาป่าชุมชน โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

คำสำคัญ : พฤติกรรม, การประยุกต์, หลักฆราวาสธรรม, ป่าชุมชน

Abstract

The objectives of this research were to; 1) to study the people's behavior in application of Ghāravāsadhamma for living with forest of community Bansandonhom, Banpuang sub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province. 2) to examine the people's behavior in application of Ghāravāsadhamma for living with forest of community Bansandonhom, Banpuang sub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province classified by personal factors. 3) to investigate the problems, obstacles and guideline of solving the problems of the people's behavior in application of Ghāravāsadhamma for living with forest of community Bansandonhom, Banpuangsub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province and 4) to explore the

application guideline according to Ghāravāsadhamma for the people's behavior development in application of Ghāravāsadhamma for living with forest of community Bansandonhom, Banpuang sub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province. This research is mixed research method. The populations and samples were collected from people's who live in Bansandonhom, Banpuang sub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province and the sample was determined by Quota sampling to compare quantity of the people's with standard tale with size of the people's and size of the example of Krejcie&Margan with reliability equal to 95 The number of sample consisted of 313 samples.

The findings of this research were found as follows:

1) The level of people's behavior in the application according to Ghāravāsadhamma for living with community forest was overall at the high level in all aspects. When considering in each aspect, it was found that Sacca was at the highest level, followed by Caga and Dama and the lowest level was Khanti. It was found that was not shaken to the blame in management of community forest was at the low level. Therefore, community leaders should promote of studying Dhammabecause it will make the people's awareness and fear to sin of using speech.

2) The result of comparison level of people's behavior in application of Ghāravāsadhamma for living with forest of community Bansandonhom, Banpuangsub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province classified by personal factors, it was found that when compared the behavior in application of the principle of Ghāravāsadhamma for living with community forest classified by gender and status were not different but age, education, income and occupation were significant differences at 0.05 level.

3) The problems, obstacles and guideline of solving the problems of people's behavior in application of Ghāravāsadhamma for living with forest of community Bansandonhom, Banpuang sub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province, it was found that Sacca : the people's had transgressed the forest by ignorance of boundaries clearly. Dama : the people's did not focus on importance withcommitteesthat undertook for community forest care. Khanti : lack of management system in understanding and analysis of the problems between people's and government officials. Caga: the people's expanded the arable in the forest area for farmers.

4) The guideline of application of the principle of Ghāravāsadhammafor people's behavior development for living with forest of community Bansandonhom,

Banpuang sub-district, ThungHua Chang district, Lamphun province. It was found that the people's should show unity, truth in living with community forest, wisdom in solving the problem, tolerance, endurance to difficulty in maintaining community forest by abiding common interest more than personal interest.

Keywords: Behavior, Application, Ghāravāsadhamma, Forest of Community

๑. บทนำ

ในการดำรงชีพของมนุษย์ น้ำคือสิ่งที่หล่อเลี้ยงชีวิตของมนุษย์ให้คงอยู่เมื่อน้ำคือชีวิต ป่าก็คือต้นน้ำ ถ้ามนุษย์ไม่มีการวางแผนในการรักษาผืนป่าให้ดีแล้ว ในอนาคตมนุษย์จะไม่มีน้ำให้ใช้สอย และหล่อเลี้ยงชีวิต เมื่อพื้นดินขาดน้ำจะส่งผลกระทบต่อสภาวะทางอากาศจะร้อนตาม สัตว์ป่าจะขาดอาหารและจะสูญพันธุ์ไปในที่สุดผลกระทบต่างๆ จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะมนุษย์ที่ต้องอาศัยพึ่งพิงอาหารจากป่า แต่เมื่อภาครัฐถือว่าป่าเป็นของรัฐ ประชาชนไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของในทรัพยากรได้ ประชาชนที่เข้าไปอาศัยทรัพยากรจากป่าเหล่านี้จึงตกอยู่ในสภาพของผู้บุกรุกป่าบ้าง เป็นผู้ลักลอบตัดไม้บ้างต้องอยู่ในสภาพของผู้กระทำผิดกฎหมายของรัฐคือ รูปแบบการใช้ที่ดิน ป่าและทรัพยากรต่างๆ จากป่า ซึ่งแต่เดิม ประชาชนตามชุมชนในชนบทที่อยู่อาศัยอยู่ในป่าหรือบริเวณใกล้กับแนวป่าได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ โดยมีการจัดระบบจำแนกการใช้ที่ดิน ป่าและทรัพยากรต่างๆ มีอาณาเขตและกฎเกณฑ์การใช้เป็นที่รับรู้ และยอมรับกันทั้งภายในชุมชนใกล้เคียงพร้อมกับมีองค์กรประชาชนรูปแบบหนึ่งรับผิดชอบด้านการจัดการอย่างเหมาะสมตามพื้นฐานภูมิปัญญาของท้องถิ่น อันเกิดจากประสบการณ์ของประชาชน ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพป่าหรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดและสั่งสมภูมิปัญญาแหล่งที่มาตลอดอายุชั่วคน^๑

ในอดีตหมู่บ้านสันดอนฮ่อมอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารประชาชนส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อการดำรงชีพด้วยปัจจัย ๔ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคป่าไม้ยังเป็นศูนย์รวมแหล่งการเรียนรู้ในหลายๆด้าน ป่าผืนนี้ได้รับการดูแลและมีการจัดการควบคุมดูแลโดยคณะกรรมการป่าชุมชนของหมู่บ้านสันดอนฮ่อม ควบคู่กับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และมีฝ่ายปกครองประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน

ปัจจุบัน ป่าชุมชนบ้านสันดอนฮ่อม ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค และขาดแคลนอาหาร ด้วยสภาพของป่าชุมชนที่ถูกบุกรุก ลักลอบตัดต้นไม้เพื่อการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย และเพื่อจำหน่าย มีการเผาป่าทำไร่เลื่อนลอย และด้วยทัศนคติของประชาชนต่อการรักษาป่าชุมชนและความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากรป่าไม้ลดน้อยลง ต่างเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวต่างแย่งชิงทรัพยากร และด้วยพฤติกรรมต่างๆ ของประชาชนนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้และระบบนิเวศวิทยา ซึ่งหากประชาชนไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการทำลายล้างเป็นการบำรุงรักษาป่าให้คงอยู่แล้ว ประชาชนเองจะได้รับผลกระทบโดยตรง

^๑ ฉลาดชาย รมิตานนท์, “ความหมายของป่าและชุมชน”, นิตยสารสารคดี, ฉบับที่ ๗๘ (ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป., หน้า ๔๖.

ในทางพระพุทธศาสนา มุ่งประกอบของหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน คือ หลักธรรมฆราวาสธรรม เป็นหลักของผู้ประกอบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในทางโลกประกอบไปด้วยธรรม ๔ ประการ คือ ๑) สัจจะ คือ มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง พูดจริง ทำจริง เป็นหลักสำคัญที่จะทำให้เกิดความไว้วางใจและไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน และมีความจริงใจในการทำงาน ๒) ทมะ คือ รู้จักการข่มจิต บังคับตัวเองไม่ให้ปล่อยในการทำงาน ปรับปรุงตนเองให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ๓) ขันติ คือ อุตุนต่อการทำงานและความอดทนต่อคำพูดที่จะทำให้ผู้อื่นไม่พอใจ และ ๔) จาคะ คือ การเสียสละในการทำงานเพื่อสังคมหรือหมู่คณะในการบริหาร^๒

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของประชาชนในการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน และเพื่อให้บุตรหลานได้อนุรักษ์ป่าชุมชนให้คงอยู่และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนและศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชน แล้วนำแนวทางการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรม ไปพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนให้สภาพป่าชุมชนได้กลับสู่ความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนสืบไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๒.๔ เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนในการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๓. ขอบเขตการวิจัย

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหาที่จะศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักฆราวาสธรรม ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านสัจจะ ๒) ด้านทมะ ๓) ด้านขันติ และ ๔) ด้านจาคะ

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปรได้แก่ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาชาธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ซึ่งประกอบด้วย ๑) ด้านสัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ ๒) ด้านทมะ คือ รู้จักควบคุมจิตใจ ๓) ด้านขันติ คือ อดทนไม่หวั่นไหว และ๔) ด้านจาคะ คือ ความเสียสละ

๓.๓ ขอบเขตด้านประชากรได้แก่ ประชาชน ๔ หมู่บ้าน ในตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำนวน ๑,๖๘๐ คน

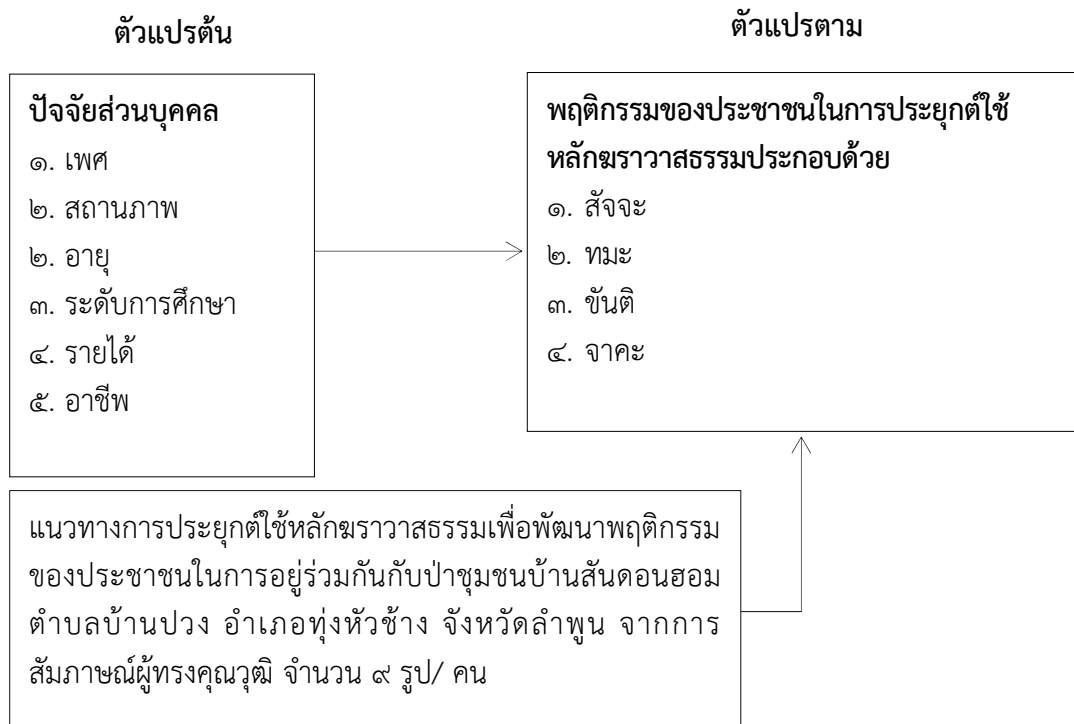
๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ พื้นที่เขตตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำนวน ๔ หมู่บ้าน ได้แก่ ๑) บ้านสันดอนหอม ๒) บ้านดอนมูล ๓) บ้านหนองบัว และ๔) บ้านปวง

๔. สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศสถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาชาธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนแตกต่างกัน

๕. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ ๑กรอบแนวคิดในการวิจัย

๖. วิธีดำเนินการวิจัย

๖.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview)

๖.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านสันดอนหอม บ้านดอนมูล บ้านหนองบัว และบ้านปวง ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำนวน ๑,๖๘๐ คน

๒) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านสันดอนหอม บ้านดอนมูล บ้านหนองบัว และบ้านปวง ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำนวน ๓๓๓ คน

๓) ผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยพระสงฆ์ จำนวน ๑ รูป ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๘ คน

๖.๓ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามกรอบพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้างด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

๖.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ โดยกระบวนการ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลและลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง เป็นการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๗. ผลการวิจัย

๗.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๔ มีสถานภาพสมรส จำนวน ๒๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑ มีอายุระหว่าง ๓๖ – ๕๐ ปี จำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๔ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๑ มีรายได้ในระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับ ๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓ และมีอาชีพเกษตรกร จำนวน ๒๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๙

๗.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลัก ธรรมาธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนโดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.554) และเมื่อจำแนกรายเป็นด้านพบว่า ด้านสัจจะ อยู่ในลำดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.554) รองลงมาคือ ด้านจาคะ ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.631) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.635) ในด้านขันติ

๗.๓ ผลการเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลัก ธรรมาธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานจำนวน ๖ สมมติฐาน มีสมมติฐานที่ ๑ และ ๒ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ เพศ สถานภาพ พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนสมมติฐานที่ ๓, ๔, ๕ และ ๖ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน

๗.๔ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนใน การอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑) ด้านสัจจะ พบว่า ควรแสดงออกถึงความซื่อสัตย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการบริหารการยอมรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย เป็นการเปิดใจกว้าง พร้อมทั้งจะร่วมกันแก้ไขปัญหา

๒) ด้านทมะพบว่า ควรออกตรวจลาดตระเวน เมื่อเจอปัญหาในการบุกรุกแนวเขต สิ่งที่ต้องทำจุดแรกบอกกล่าวเหตุและผล และทำความเข้าใจก่อน จากนั้นให้ติดป้ายให้ชัดเจน เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการบาดหมางซึ่งกันและกัน และจะมีการพัฒนาร่วมกันตลอดไป

๓) ด้านขันติพบว่า ควรอดกลั้นการทำงานบริหารจัดการป่าชุมชน ไม่ว่าฝนจะตก หรือน้ำจะไหล หรือจะแล้งแค่ไหน การทำงานนั้นต้องไปอย่างต่อเนื่อง หยุดไม่ได้ เพราะว่ามีชาวบ้านมาร้องเรียน เรื่องการบุกรุก หรือมีผู้ลักลอบตัดไม้ คณะกรรมการหรือทีมบริหาร ต้องออกพื้นที่ ในยามค่ำคืน เพื่อให้ปากลับสู่ชุมชนเหมือนเดิม

๔) ด้านจาคะ พบว่า การทำงานเพื่อป่าชุมชน ต้องเป็นผู้มีจิตสาธารณะทำเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม เป็นผู้รู้จักห่วงหา รักษาป่าไว้ให้กับลูกหลาน ด้วยการทำให้ปากลับสู่ความอุดมสมบูรณ์ตลอดไป

รายงานสืบเนื่อง (Proceeding) จากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ "พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม"
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วันอาทิตย์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๙

๘. ข้อเสนอแนะ

๘.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายกระจายอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้กับชุมชน โดยให้ชุมชนหรือตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายร่วมกับเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการป่า
- ๒) ภาครัฐควรมีกิจกรรม ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยประสานงานทุกภาคส่วน เพื่อให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน

๘.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- ๑) ประชาชนในตำบลบ้านปวง ควรยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการป่าเป็นวิถีชุมชน และให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ๒) ประชาชนต้องมีความจริงจัง อดทนและเสียสละและมีการบริหารจัดการป่าอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกในการรักษาป่าไม่ให้รู้ถึงคุณประโยชน์และโทษผลที่ได้รับในการดูแลรักษาป่า

๘.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาวิจัยด้านการส่งเสริมพฤติกรรมของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักธรรมาธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
- ๒) ควรศึกษาถึงหลักธรรมทางพุทธศาสนาด้านอื่นๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาพฤติกรรมของประชาชนเพื่อการอยู่ร่วมกันกับป่าชุมชนบ้านสันดอนหอม ตำบลบ้านปวง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

บรรณานุกรม

ฉลาดชาย รมิตานนท์. “ความหมายของป่าและชุมชน”. **นิตยสารสารคดี**. ฉบับที่ ๗๘ (ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป.).
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.